



2018-02-26
Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Uppdrag om försöksverksamhet med praktikinlära forskning
Regeringen gav den 9 mars 2017 Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet och Karlstads universitet ett uppdrag att *planera och genomföra en försöksverksamhet i syfte att utveckla och pröva olika modeller för långsiktig samverkan mellan universitet, högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktikinlära forskning (U2015/03573/UH, U2017/01129/UH). Uppdraget sträcker sig fram t o m 2021.*

Som ansvariga universitet värdesätter vi förtroendet som regeringen visar oss genom detta uppdrag. De frågor uppdraget berör är av stor vikt ur ett nationellt perspektiv med samverkan kring forskning och skolutveckling. Det är ett prioriterat område för oss. Därför har rektorerna vid de fyra uppdragsuniversiteterna tillsammans bildat en projektägargrupp som träffas årligen för att diskutera och stämna av denna försöksverksamhet. Målet är att efter periodens slut permanenta en struktur som tillåter ett nära samarbete mellan akademien och skolvärlden. Den första delredovisningen sänds in direkt från respektive lärosäte.

Eva Åkesson
Rektor
Uppsala universitet

Hans Adolfsson
Rektor
Umeå universitet

Eva Wiberg
Rektor
Göteborgs universitet

Johan Sterte
Rektor
Karlstads universitet



REKTOR

Utbildningsdepartementet

2018-02-22

Dnr C 2017/317

Försöksverksamhet med praktiktära forskning vid Karlstads universitet

Delredovisning 2017

Uppdraget

Regeringen har genom beslut den 9 mars 2017 uppdragit åt Karlstads universitet att tillsammans med Göteborgs universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet *planera och genomföra en försöksverksamhet i syfte att utveckla och pröva olika modeller för långsiktig samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktiktära forskning* (U2015/03573/UH, U2017/01129/UH, C 2017/317). Försöksverksamheten ska bidra till en stärkt vetenskaplig grund i lärar- och förskollärarytbildningarna och i skolväsendet. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 mars årligen från och med 2018 och slutredovisas 1 mars 2022. Detta är den första delredovisningen från Karlstads universitet.

Nationell samordning

De fyra lärosäten som fått uppdraget har bildat en nationell samordningsgrupp i syfte att ta ett gemensamt övergripande ansvar för utvecklingen av försöksverksamheten. Gruppen består av företrädare med ledningsansvar för lärarutbildning och lärarutbildningsanknuten forskning vid de fyra ansvariga lärosätena samt av projektledare/motsvarande med ansvar för operativ ledning och utformning av försöksverksamheten lokalt på respektive lärosäte. Gruppen träffades första gången den 20 mars 2017 och har därefter sammanträtt regelbundet. De ansvariga universiteterna har formulerat en gemensam avsiktsförklaring (se bilaga 1), signerad av rektor vid respektive lärosäte, som definierar principiella utgångspunkter och målsättningar med försöksverksamheten. Rektorer vid de ansvariga lärosätena har bildat en ägargrupp och träffades senast för samråd om försöksverksamheten den 9 februari 2018. Avsiktsförklaringen har förankrats hos och stöds av skolhuvudmännen genom Sveriges kommuner och landsting (SKL) samt Friskolornas Riksförbund. Därutöver håller samordningsgruppen löpande kontakt/samråd med olika forskningsfinansiärer liksom med fackliga lärar- och skolläroorganisationer (Läraryrket, Lärarnas Riksförbund). Bland annat har SKL tagit på sig att utse deltagare i en nationell referensgrupp för skolhuvudmän rörande försöksverksamheten. Samordningsgruppen har också hållit regelbundna träffar med regeringens särskilda utredare om *Ökad samverkan kring praktiktära forskning för stärkt vetenskaplig grund i skolväsendet* (dir 2017:27).

Företrädare för samordningsgruppen har vidare informerat om försöksverksamheten vid Lärarutbildningskonventet samt vid SUHF-konferens om lärarutbildning.

Enligt regeringens beslut ska de ansvariga lärosätena bjuda in övriga lärosäten som är intresserade av att delta i försöksverksamheten. En sådan inbjudan har de ansvariga lärosätena gått ut med gemensamt (se bilaga 2), vilket genererade ett stort intresse och anmälningar från 23 olika lärosäten. Dessa lärosäten fick ange önskemål om vilket av de ansvariga lärosätena man ville samarbeta med och har nu knutits till ettdera av dem (se bilaga 3). De ansvariga lärosätena samråder löpande om principer och former för samverkan med såväl övriga lärosäten som skolhuvudmän.

De ansvariga lärosätena har var för sig formulerat lokala projektplaner baserade på gemensamma ställningstaganden rörande innehåll och former för försöksverksamheten. De ansvariga lärosätena har också beslutat om en gemensam extern utvärdering av försöksverksamheten för hela uppdragsperioden. En utlysning har gjorts via Göteborgs universitets upphandlingsavdelning. Beslut om uppdrag kommer att fattas under våren 2018.

Lokalt planeringsarbete

Vid Karlstads universitet har uppdraget om försöksverksamheten mottagits av rektor och delegerats till lärarutbildningsnämndens dekan, som i sin tur fastställt projektdirektiv och efter utannonsering av uppdrag och inkomna intresseanmälningar utsett en projektledare. Det lokala planeringsarbetet har skett tillsammans med representanter för skolhuvudmän i Värmlandsregionen, bland annat inom ramen för Regional utvecklingscentrum vid Karlstads universitet, som bygger på samverkan med 18 olika kommuner. Projektledaren har dessutom mött skolpolitikernätverket i Värmland för att informera om och diskutera försöksverksamheten. Lärarutbildningsnämnden har tagit beslut om en ledningsstruktur för försöksverksamheten, som inkluderar en operativ projektledning (projektledare, dekan samt föreståndare för RUC), en styrgrupp med bred representation samt tre huvudsakliga referensgrupper i form av RUC:s styrelse, lärarutbildningsnämndens forskningskommitté samt ett mötesforum för samverkan med övriga lärosäten.

Karlstads universitet har med utgångspunkt i den nationella samordningsgruppens gemensamma ställningstaganden fastställt en lokal projektplan (se bilaga 4). I projektplanen definieras bland annat övergripande målsättningar med försöksverksamheten, planerade aktiviteter och ledningsformer. Projektplanen har dels förankrats externt med skolhuvudmän i regionen genom RUC, dels internt med forskningsledare, berörda forskargrupper och formella beslutsinstanser.

Samtliga kommunala skolhuvudmän och ett stort antal fristående skolhuvudmän i regionen har bjudits in till en gemensam workshop om försöksverksamheten den 5 mars 2018. Syftet är att identifiera professionens behov av nya kunskaper liksom behov av infrastruktur för att möjliggöra praktisk forskning i skola och förskola. Workshopen har planerats inom ramen för RUC-nätverket och kommer ge representanter för skolpolitiker, skolchefer, skolledare och lärare/förskollärare möjlighet att tillsammans med forskare diskutera angelägna problemställningar liksom i vilka former sådana problemställningar skulle kunna beforskas. Utifrån identifierade områden planeras därefter en fördjupad diskussion mellan företrädare för skolhuvudmännen och enskilda forskargrupper. Syftet är att parterna ska mötas för att gemensamt formulera forskningsproblem och planlägga i vilka former praktisk forskning skulle kunna bedrivas, hur resultat kan spridas och på vilket vis forskning och professionsutveckling kan berika varandra.

Tre övriga lärosäten har anmält intresse för att samverka med Karlstads universitet: Högskolan i Halmstad, Högskolan Väst samt Linköpings universitet. Ett inledande möte har hållits i slutet av januari 2018. Fortsatt planeringsarbete pågår och uppföljande möte är inplanerat.

Pilotverksamhet

Parallellt med det långsiktiga planerings- och förankringsarbetet har ett antal pilotprojekt initierats inom ramen för försöksverksamheten. Dessa utgår från samarbeten med ett flertal olika skolhuvudmän i regionen inom ramen för pågående praktiktäna forskningsprojekt vid universitetets didaktiska centrumbildningar. Uppdraget till centrumbildningarna har varit att utpröva former för ett utvecklat samarbete med grupper av lärare, förskollärare, lärarstudenter och lärarutbildare samt att undersöka behovet av utvecklad infrastruktur för att kunna bedriva praktiktäna forskning. I detta arbete ingår bland annat en storskalig inventering av lärares erfarenheter av att delta i samverkansprojekt med forskare genom en nationellt distribuerad enkät liksom flera småskaliga försök där modeller för samverkan mellan forskare och lärare/förskollärare prövas i praktiken. De olika projekten involverar sammantaget flera hundra förskollärare/lärare på samtliga nivåer från förskola till gymnasium samt en grupp förskollärarstudenter och en grupp lärarutbildare. Studierna bedrivs utifrån ett metaperspektiv på själva samarbetet mellan lärare och forskare och väntas bidra med viktiga kunskaper för den fortsatta planeringen av försöksverksamheten.

Budget

Karlstads universitet tilldelades 3,75 Mkr för uppdragets genomförande under 2017. Av dessa medel har 230 tkr använts för att finansiera en projektledare på 30% av heltid samt två representanter i en tillfällig projektplaneringsgrupp. OH för dessa uppgår till 51 tkr. Pilotverksamheten startade under 2017 men finansierades med interna medel vid Karlstads universitet fram till årsskiftet. Därutöver har Karlstads universitet med interna medel finansierat en person som ingått i projektledningen. Skolhuvudmännen har genom RUC finansierat ytterligare en person i projektledningen. En detaljerad rapport för användning av tilldelade medel 2017 finns i bilaga 5.

Förteckning över bilagor

Bilaga 1 Avsiktsförklaring

Bilaga 2 Inbjudan till lärosätena

Bilaga 3 Fördelningen av samarbetslärosäten

Bilaga 4 Projektplan för försöksverksamhet med praktiktäna forskning vid Karlstads universitet

Bilaga 5 Ekonomisk rapport

I detta ärende har Johan Sterte beslutat och Michael Tengberg varit föredragande. Thomas Blom, prorektor, Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör och Daniel Frisé, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.



Johan Sterte



Michael Tengberg



Avsiktsförklaring

för uppdrag om försöksverksamhet med praktiktäna forskning

Regeringen har genom beslut den 9 mars 2017 (U2015/03573/UH, U2017/01129/UH) uppdragit åt Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet och Karlstads universitet att planera och genomföra en försöksverksamhet i syfte att utveckla och pröva olika modeller för samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktiktäna forskning. Försöksverksamheten ska bidra till en starkt vetenskaplig grund i lärar- och förskollärarytbildningarna och i skolväsendet.

Enligt regeringens beslut ska de ansvariga universiteterna samordna försöksverksamheten mellan sig och ansvara för att den dokumenteras och utvärderas och att erfarenheterna och resultaten av utvärderingen sprids i syfte att göra det möjligt för andra universitet, högskolor och skolhuvudmän att använda sig av samverkansmodellerna. Uppdraget avser perioden 2017-2021 och det ska slutredovisas senast den 1 mars 2022.

Som ansvariga universitet värdesätter vi förtroendet som regeringen visar oss genom detta uppdrag. Uppdraget innebär ett åtagande som sträcker sig bortom våra enskilda universitet och de skolhuvudmän och andra universitet och högskolor som kommer att samverka med våra universitet inom försöksverksamheten. Uppdraget är av nationellt intresse och av avgörande betydelse för svensk skolutveckling.

Som ansvariga universitet kommer vi att samordna försöksverksamheten med utgångspunkt i föreliggande avsiktsförklaring. Avsiktsförklaringen avser att ligga till grund för det operativa genomförandet av försöksverksamheten vid våra enskilda lärosäten, och för de dialoger om samverkan vi ska föra med olika aktörer inom uppdragets ram.

Avsiktsförklaringen har förankrats hos och stöds av skolhuvudmännen genom Sveriges kommuner och landsting och Friskolornas riksförbund.

Eva Åkesson
Rektor, Uppsala universitet

Pam Fredman
Rektor, Göteborgs universitet

Hans Adolfsson
Rektor, Umeå universitet

Åsa Bergenheim
Rektor, Karlstads universitet

Övergripande målsättningar och utgångspunkter

Våra målsättningar är långsiktiga. Om tjugo år är praktiktäna forskning grunden för de professionellas yrkesutövning inom skolväsendet och för lärar- och förskollärarytbildningen. Om tjugo år bedriver forskare vid lärosäten och lärare och förskollärare i skolväsendet praktiktäna forskning i samverkan – i hela landet. Om tjugo år har vi etablerat nya förhållningssätt till samverkan kring praktiktäna forskning.

Det förutsätter nationellt likvärdiga och hållbara strukturer som möjliggör ett nära samarbete som vilar på insikten om det ömsesidiga beroendet mellan verksamheten inom akademien och inom skolväsendet. Inom hälso- och sjukvården har *Avtal om läkarutbildning och forskning* (ALF-avtalet) möjliggjort en sådan utveckling. ALF-avtalet är därför en självklar utgångspunkt för uppdraget om försöksverksamhet med praktiktäna forskning.

Praktiktäna forskning

Praktiktäna forskning avser inom försöksverksamheten sådan utbildningsvetenskaplig forskning som förutsätter huvudmännens strukturer och resurser, och har som mål att lösa problem, och utnyttja potentialer, inom undervisningen/utbildningen eller att identifiera faktorer som leder till förbättrade elevresultat inom läroplanernas samtliga områden.

Utbildningsvetenskaplig forskning är till sin karaktär bred och tvärvetenskaplig, och innefattar många discipliner med forskare från olika ämnesområden, i enlighet med den beskrivning som tillhandahålls av Utbildningsvetenskapliga kommittén vid Vetenskapsrådet.¹

Den praktiktäna forskningen inom försöksverksamheten ska hålla hög vetenskaplig kvalitet, vara tydligt kopplad till verksamhetsutveckling, och dokumenteras genom publikationer.

Modeller för samverkan

En central utgångspunkt är att flera olika modeller för samverkan mellan universitet och högskolor och skolhuvudmän kring praktiktäna forskning ska utvecklas och prövas lokalt inom försöksverksamhetens ram, utifrån tre övergripande kategorier som sinsemellan med fördel kan samordnas:

- särskilda anställningar och uppdrag
- aktiviteter för att bedriva och stärka praktiktäna forskning utifrån skolans behov
- skapandet av långsiktiga strukturer för att möjliggöra för lärare, lärarstudenter och forskare att kunna samverka i praktiktäna forskning och verksamhetsutveckling

¹ Se: <http://bit.ly/2pZlyZr>

Organisation för genomförande

Samordningsgrupp

För övergripande samordning av försöksverksamheten och för löpande dialog med aktörer på nationell nivå bildas en samordningsgrupp bestående av företrädare för ansvariga universitet. Företrädarna har ledningsansvar för lärarutbildning vid respektive universitet.

Samordningsgruppen rapporterar, genom varje universitets företrädare, till universitetsledningarna vid de ansvariga universiteten.

Lokala avtal eller överenskommelser

Samverkan mellan deltagande lärosäten och berörda skolhuvudmän ska inom försöksverksamhetens regleras genom lokala avtal eller överenskommelser.

I dessa ska bland annat följande förhållanden regleras:

- medverkande parter åtaganden i försöksverksamheten
- sammansättningen av ett gemensamt ledningsorgan för samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän samt dess organisation och arbetsformer
- hur gemensam prioritering och fördelning av medlen inom försöksverksamheten ska göras mot bakgrund av gemensamma målsättningar och visioner

Dokumentation, redovisning och slutrapport

Varje ansvarigt universitet ansvarar för att dokumentera och utvärdera de samverkansmodeller som utvecklas och prövas lokalt och för att sprida erfarenheter från utvärderingarna, samt för årlig delredovisning av uppdraget till regeringen.

Erfarenheterna från de lokala utvärderingarna ska diskuteras inom samordningsgruppen som årligen gör en samlad bedömning av hur försöksverksamheten fortlöper och delger berörda parter detta.

Slutrapporten som ska tillsändas regeringen senast 1 mars 2022 tas fram i samarbete mellan ansvariga universitet vilka solidariskt bidrar med resurser i form av exempelvis arbetstid och utvärderingskompetens.



UPPSALA
UNIVERSITET

Intresseanmälan

för medverkan i försöksverksamhet med praktknära forskning

Regeringen har genom beslut 9 mars 2017 (U2015/03573/UH, U2017/01129/UH) uppdragit åt Göteborgs universitet, Karlstads universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet att planera och genomföra en försöksverksamhet i syfte att utveckla och pröva olika modeller för samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktknära forskning. Försöksverksamheten ska bidra till en stärkt vetenskaplig grund i lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna och i skolväsendet. Uppdraget avser perioden 2017-2021 och det ska slutredovisas senast den 1 mars 2022.

De fyra ansvariga universiteterna ska bjuda in andra universitet och högskolor som är intresserade av och vill delta i försöksverksamheten. Varje universitet och högskola ska knytas till ett av de fyra ansvariga universiteterna. Det är önskvärt att uppnå en geografisk spridning bland de deltagande universiteterna och högskolorna och att universitet och högskolor med skilda utbildningsutbud och erfarenheter av regional samverkan involveras i försöksverksamheten.

Med det här brevet vill vi som ansvariga universitet bjuda in universitet och högskolor att anmäla sitt intresse för medverkan i försöksverksamheten.

Utgångspunkter och förutsättningar

Intresserade universitet och högskolor med examenstillstånd för lärarutbildning bjuds in att medverka till att delta i och bidra till arbetet med den lokala utformningen av försöksverksamheten.

Förutsättningar för medverkan är

att lärosätet ställer sig bakom den övergripande avsiktsförklaring som vägleder arbetet med försöksverksamheten (se bilaga)

att lärosätet delar synen på centrala utgångspunkter och övergripande målsättningar och har de förutsättningar som krävs för att utveckla och pröva modeller för samverkan kring praktknära forskning inom de utpekade områdena

att lärosätet är berett att ingå lokala avtal eller överenskommelser med skolhuvudmän som man samverkar med i lärarutbildningen gällande verksamhetsförlagd utbildning

att lärosätet är berett att ingå med medfinansiering i försöksverksamheten.

Tillvägagångssätt

I intresseanmälan ska lärosätet

- kortfattat beskriva sina förutsättningar att medverka i försöksverksamheten
- ange vilket av de fyra ansvariga universiteten man önskar samverka med

Det finns möjlighet att diskutera och ställa frågor i samband med SUHF:s konferens om lärarutbildningen den 19 oktober 2017.

Det går också bra att ta kontakt med respektive lärosäte genom

- Göteborgs universitet, Maria Jarl: maria.jarl@gu.se
- Karlstads universitet, Nina Thelander: nina.thelander@kau.se
- Umeå universitet, Johan Lithner: johan.lithner@umu.se
- Uppsala universitet, Elisabet Nihlfors: elisabet.nihlfors@edu.uu.se

Intresseanmälan skickas senast den 3 november 2017 till rektor (och registrator) vid det universitet lärosätet önskar samverka med.

Den nationella samordningsgruppen behandlar de inkomna intresseanmälningarna under november. Därefter bjuder de ansvariga universiteten in berörda lärosäten till ett lokalt symposium som startpunkt för samarbetet.



Eva Åkesson

Rektor, Uppsala universitet



Eva Wiberg

Rektor, Göteborgs universitet



Hans Adolfsson

Rektor, Umeå universitet



Johan Sterte

Rektor, Karlstads universitet

ULF avtal Samverkande lärosäten 17 november 2017				
	Umeå	Karlstad	GU	UU
Högskolan i Borås			x	
Chalmers tekniska högskola			x	
Högskolan Dalarna	x			
Stockholms konstnärliga högskola				
Gymnastik- och idrottshögskolan			x	
Högskolan i Gävle				x
Högskolan i Halmstad		x		
Högskolan i Jönköping			x	
Konstfack				
Högskolan Kristianstad			x	
Kungl. Musikhögskolan				x
Linköpings universitet		x		
Linnéuniversitetet				x
Luleå tekniska universitet	x			
Lunds universitet				x
Malmö högskola				x
Mittuniversitetet	x			
Mälardalens Högskolan	x			
Högskolan i Skövde				
Stockholms universitet och Kungl. Tekniska högskolan				x
Södertörns högskola				x
Högskolan Väst		x		
Örebro universitet	x			



KARLSTADS UNIVERSITET
LÄRARUTBILDNINGSNÄMNDEN

Projektplan för försöksverksamhet med praktknära forskning, Utbildning, Lärande, Forskning (ULF)

Planeringsgrupp för ULF vid Karlstads universitet:

Michael Tengberg, projektledare

Nina Thelander, t.f. dekan LUN

Yvonne Liljekvist, forskarrepresentant HNT

Martin Stolare, forskarrepresentant, HS

Monica Evermark, föreståndare RUC

FK

- Lärarutbildningsnämnden
- Forskningskommittén
- Regionalt utvecklingscentrums styrelse
- Rektor
- Patrik Larsson, dekan HS
- Kjell Magnusson, t.f. dekan HNT
- Avdelningen för ekonomi och planering
- Diariet

*Projektplan för försöksverksamhet med praktknära forskning
Karlstads universitet*

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund och problemställning	3
Regeringens beslut och dess inriktning	5
Nationell samordning av försöksverksamheten	6
Utformning av försöksverksamheten vid Karlstads universitet	7
Aktiviteter inom försöksverksamheten	13
Tidsplan	16
Former för forskningsfinansiering	16
Former för medfinansiering	18
Budget	18
Referenser.....	20
Bilagor.....	21

Inledning

Karlstads universitet har tillsammans med Göteborgs universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet fått i uppdrag av regeringen att i samverkan med huvudmän inom skolväsendet planera och genomföra en försöksverksamhet med praktikhära forskning i syfte att bidra till en stärkt vetenskaplig grund i såväl skola och förskola som i lärar- och förskollärarytbildningen (se bilaga 1). Försöksverksamheten ska pågå 2017–2021 och slutredovisas senast den 1 mars 2022.

I det här dokumentet ges en kort bakgrund till uppdraget och de utmaningar som försöksverksamheten ska bidra till att hantera. Här presenteras också några av huvudlinjerna i de diskussioner som föregått regeringsbeslutet och som löpande förs i den nationella samordningsgruppen för försöksverksamheten. Därefter presenteras ett förslag till hur försöksverksamheten ska organiseras vid Karlstads universitet i samverkan med skolhuvudmän inom regionen.

Övergripande har försöksverksamheten som målsättning att utveckla och pröva olika modeller för långsiktig samverkan mellan universitet och skolhuvudmän när det gäller praktikhära forskning. För Karlstads universitets del innebär detta att vi genom försöksverksamheten vill utveckla en långsiktigt hållbar infrastruktur mellan universitetet och skolhuvudmännen i regionen för samarbete om forsknings- och utvecklingsarbete på skolområdet. På det viset vill vi höja både relevansen och kvaliteten på den praktikhära forskningen, bidra till förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete och stärka läraryrket som professionsyrke. Ytterst bör satsningen också bidra till en positiv inverkan på barns och elevers sociala och kunskapsmässiga utveckling i förskolan och skolan.

Avsikten med föreliggande projektplan är att lämna underlag för beslut i lärarutbildningsnämnden om innehållet i den försöksverksamhet som ska bedrivas vid Karlstads universitet i samverkan med skolans¹ huvudmän och övriga lärosäten. Efter beslut ska planen fungera som ett internt arbetsdokument och som information till samverkande lärosäten och skolhuvudmän om Karlstads universitets intentioner med försöksverksamheten. Planen ska dock betraktas som ett levande dokument och kommer att uppdateras i takt med att verksamheten utvecklas. Information om försöksverksamheten meddelas också på dess lokala hemsida: www.kau.se/ulf, samt på en gemensam nationell hemsida: <http://www.ulfavtal.se/>.

Bakgrund och problemställning

Skolans verksamhet ska enligt gällande skollag (2010) vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Detta krav omfattar även innehållet i lärarprogrammen och syftar ytterst till att garantera kvaliteten i skolans undervisning. Ett centralt område för att stärka skolans och lärarprogrammets vetenskapliga grund är därför att forskning också bedrivs i nära anslutning till, eller rentav i, skolverksamheten och att det sker tillsammans med dem som arbetar i skolan. En relevant parallell kan dras till den kliniska forskningen inom

¹ På några ställen i projektplanen förkommer begreppet "skola" utan att även "förskola" nämns specifikt. Läsaren uppmanas notera att all planering för samverkan om praktikhära forskning i detta dokument även omfattar förskola. Likaså omfattar begreppet "lärarutbildning" på alla ställen i dokumentet även förskollärarytbildning.

medicinområdet, som utförs av praktiker med forskarkompetens. Ett annat centralt område handlar därför om att bygga långsiktigt hållbara infrastrukturer där forskare och lärare kan samarbeta om forskning och utveckling (jfr Levin m.fl., 2013). Ryve, Hemmi och Kornhall (2016) skriver bland annat att en gemensam nämnare för fungerande modeller för skolutveckling "är att de har grupper av lärare som tillsammans och systematiskt utvecklar och undersöker sin egen undervisning och att det finns någon form av stödstruktur för detta." (s. 128) Etablerade former för långsiktigt samarbete med forskare kan utgöra en viktig struktur av det slaget.

Forskning *om* skolan har bedrivits länge, men gapet mellan akademien och skolverksamheten är alltså stort. Här efterfrågas även forskning *i* skolan och *med* skolans personal. Det senaste decenniet har flera satsningar gjorts för att stärka kopplingen mellan universitet och skola. Till exempel har ett stort antal forskarskolor initierats i vilka lärare och förskollärare kunnat avlägga licentiat- eller doktorsexamen. Detta har förvisso lett till en ökning av antalet lektorer i skolan, men har i mindre utsträckning infriat förhoppningarna om forskarutbildade lärare som brygger mellan akademi och skola och som noder i en samverkan om praktikinära forskning. En orsak till det är att möjligheterna för de forskarutbildade lärarna att arbeta med forskning och utveckling i sina tjänster hos skolhuvudmännen varit små. Enligt en utvärdering gjord av Högskoleverket (2012) var det få skolhuvudmän som hade en plan för att tillvarata de forskarutbildade lärarnas kompetens och bland dem som fortfarande var anställda på sin skola/ huvudman efter examen hade merparten återgått till att huvudsakligen undervisa. Ett annat problem har varit att många forskarutbildade lärare istället fått anställning inom akademien, antingen för att fortsätta sina forskarstudier eller för att undervisa på lärarutbildningen. Denna bild bekräftas även i en senare rapport av riksdagens utbildningsutskott (2016).

En annan viktig satsning för att främja skolnära forskning var inrättandet av den Utbildningsvetenskapliga kommittén (UVK) inom Vetenskapsrådet. UVK:s uppdrag var att finansiera forskning inom det utbildningsvetenskapliga området. Detta ledde till en ökad satsning på utbildningsvetenskaplig forskning, även om en stor andel av den forskning som finansieras av UVK inte nödvändigtvis bedrivs *i* skolan eller *med* lärare. En annan satsning ägnad att mer specifikt bidra till såväl systematiska kunskapsöversikter som ny forskning av hög relevans för skolväsendet var regeringsuppdraget SKOLFORSK (U2013/6845/S) och en ny myndighet med ansvar för detta område, Skolforskningsinstitutet (Vetenskapsrådet, 2015). Med Skolforskningsinstitutet har begreppet *praktikinära forskning* hamnat i fokus, och myndighetens forskningsfinansiering riktar sig särskilt mot sådan forskning som kan få direkt relevans för utvecklingen av skolans undervisning och måluppfyllelse. Vilka effekter denna satsning får är för tidigt att säga. Däremot bör det poängteras att den forskning som Skolforskningsinstitutet finansierar i huvudsak är projektbaserad och inte primärt ägnad åt att bygga upp långsiktiga infrastrukturer för samverkan mellan akademien och skolans huvudmän.

Därför finns det behov av en annan typ av satsningar på praktikinära forskning, en satsning som inkluderar utvecklandet av starka och långsiktigt hållbara infrastrukturer för samarbete mellan forskarsamhället och lärarprofessionen, motsvarande dem som finns inom hälso- och sjukvårdsområdet. Här har staten tillsammans med vissa landsting träffat avtal (det så kallade ALF-avtalet) om samarbete kring utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. ALF-avtalet innebär bland annat att parterna ställer såväl resurser som strukturer till förfogande för att bättre svara mot både forskningens och utbildningens behov.

Projektplan för försöksverksamhet med praktisk forskning Karlstads universitet

Inom ramen för ALF-avtalet kan disputerade läkare bedriva forskning inom universitetssjukvården. Det innebär att praktisk forskning etableras som kontinuerligt stödjer både utveckling av hälso- och sjukvården och läkarutbildning av hög kvalitet. Detta sker bland annat genom att forskningsresultat fortlöpande prövas och utvärderas i praktisk vård med avseende på användbarhet och etablerade metoder sprids till övriga delar av hälso- och sjukvården.

Motsvarande behov finns inom skolområdet där förvisso ett långtgående samarbete mellan universitet och skolhuvudmän redan finns när det gäller genomförande av lärarutbildning och förskollärarytbildning. Däremot saknas infrastrukturer för ett utvecklat samarbete om praktisk forskning i skolan, motsvarande den kliniska forskningen inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Skolkommisionens slutbetänkande (SOU 2017:35) understryker också behovet av ett starkt samarbete mellan universitet och skolhuvudmän kring såväl lärar- och förskollärarytbildning som praktisk forskning i skolan. Skolkommisionen framhåller att en "undervisnings- och verksamhetsutvecklande forskning är betydelsefull för såväl lärares undervisning som skolans utveckling. Forskning med förankring såväl i den direkta skolmiljön som i den grundläggande forskningen stärker skolans vetenskapliga grund." (s. 174) Därför menar Skolkommisionen att det behöver skapas ett system "för stöd till utveckling av praktisk forskning och forskningsförsörjning som svarar mot direkta kunskapsbehov emanerande ur lärares och skolledares praktiska yrkesutövning." (s. 175) Direkta hänvisningar görs också till ALF-avtalen på hälso- och sjukvårdsområdet.

Mot denna bakgrund gick Göteborgs universitet, Karlstads universitet och Uppsala universitet in med en ansökan till regeringen om att få starta en försöksverksamhet för att utarbeta en infrastruktur på skolområdet med ALF-avtalet som förebild. I forskningspropositionen 2016 (Prop. 2016/17:50) aviserade regeringen att medel för en försöksverksamhet för starkt vetenskaplig grund i skolan fanns avsatta och under våren 2017 fattades beslut dels om en utredning av befintliga modeller för samverkan mellan universitet och skolhuvudmän, dels en försöksverksamhet, för vilken de tre ovan nämnda universiteterna tillsammans med Umeå universitet fick ansvar.

Regeringens beslut och dess inriktning

I regeringens beslut den 9 mars 2017 U2015/03573/UH, U2017/01129/UH uppdras åt Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet och Karlstads universitet att planera och genomföra en försöksverksamhet i syfte att utveckla och pröva olika modeller för samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktisk forskning. Försöksverksamheten ska bidra till en starkt vetenskaplig grund i lärar- och förskollärarytbildningarna och i skolväsendet.

Regeringen beslutade också om ett kommittédirektiv till utredningen *Ökad samverkan kring praktisk forskning för starkt vetenskaplig grund i skolväsendet* (Dir 2017:27). Utredaren får i uppdrag att "föreslå hur universitet och högskolor som bedriver lärar- och förskollärarytbildningar och huvudmän inom skolväsendet kan skapa långsiktig samverkan kring praktisk forskning för att stärka den vetenskapliga grund som utbildningen enligt skollagen (2010:800) ska vila på." (s. 1)

Projektplan för försöksverksamhet med praktikinära forskning Karlstads universitet

I båda besluten framgår att försöksverksamheten och utredningen ska knyta an till varandra.

De ansvariga universiteten ska, enligt regeringens beslut, samordna försöksverksamheten mellan sig och ansvara för att den dokumenteras och utvärderas samt att erfarenheterna och resultaten av utvärderingen sprids i syfte att göra det möjligt för andra universitet, högskolor och skolhuvudmän att använda sig av de utvecklade samverkansmodellerna.

Uppdraget avser perioden 2017–2021 och ska delredovisas senast den 1 mars 2018, 2019, 2020 och 2021 samt slutredovisas senast den 1 mars 2022.

Praktikinära forskning avser inom försöksverksamheten sådan utbildningsvetenskaplig forskning som förutsätter huvudmännens strukturer och resurser, och har som mål att lösa problem, och utnyttja potentialer, inom undervisningen/utbildningen eller att identifiera faktorer som leder till förbättrade elevresultat inom läroplanernas samtliga områden.

Av regeringens beslut U2015/03573/UH, U2017/01129/UH framgår vidare att ”syftet med praktikinära forskning är ytterst att utveckla och förbättra undervisningen i skolväsendet för att öka elevers och förskolans måluppfyllelse. Den praktikinära forskningen ska, precis som all annan forskning, hålla en hög vetenskaplig kvalitet i såväl nationell som internationell jämförelse.” (s. 2)

Nationell samordning av försöksverksamheten

De ansvariga universiteten har kommit överens om att samordna försöksverksamheten med utgångspunkt i en gemensam avsiktsförklaring (se bilaga 2). I avsiktsförklaringen deklarerar universiteten att försöksverksamheten är av nationellt intresse och har långsiktiga målsättningar. Här definieras också, med utgångspunkt regeringens beslut ovan, vad som avses med begreppet praktikinära forskning inom ramen för försöksverksamheten.

En gemensam principiell utgångspunkt i samarbetet mellan de fyra ansvariga universiteten är att försöksverksamheten har som övergripande målsättning att lägga grund för ett nationellt ALF-avtal på skolområdet, ett så kallat ULF-avtal (ULF = Utbildning, Lärande, Forskning). En annan gemensam utgångspunkt för samarbetet är att försöksverksamheten ska ta sin utgångspunkt i skolans och förskolans behov och planeras tillsammans med lärare, förskollärare och skolledare. Det betyder att samarbetet vilar på insikten om ett ömsesidigt beroende mellan verksamheten inom akademien och inom skolväsendet. Utvecklingen av samverkansmodeller innebär således att bygga infrastruktur för forskning- och utvecklingsarbete *tillsammans med* skolans huvudmän.

De fyra ansvariga lärosätena fungerar som noder i försöksverksamheten och kommer, i enlighet med regeringens intentioner, att knyta till sig ytterligare lärosäten (se nedan). I den nationella samordningsgruppen tas ett övergripande ansvar för löpande utveckling och samordning av begrepp och innehåll i försöksverksamheten samt att resultat från verksamheten dokumenteras och sprids. Samordningsgruppen ska också ta initiativ till en nationell utvärdering av försöksverksamheten samt till återkommande nationella mötesplatser där erfarenheter om den praktikinära forskningsverksamheten kan delas och diskuteras.

Den nationella samordningsgruppen bildades våren 2017 och består av företrädare med ledningsansvar för lärarutbildning vid de ansvariga universiteten samt av projektledare/motsvarande med ansvar för att operativt utforma försöksverksamheten lokalt:

*Projektplan för försöksverksamhet med praktikhära forskning
Karlstads universitet*

Göteborgs universitet	Maria Jarl, ordförande samordningsnämnden för lärarutbildning Magdalena Taube, projektledare
Karlstads universitet	Jessica Eriksson, dekan Lärarutbildningsnämnden Michael Tengberg, projektledare
Uppsala universitet	Elisabet Nihlfors, dekan Fakulteten för utbildningsvetenskaper Lars Olsson, föreståndare Forum för samverkan
Umeå universitet	Johan Lithner, biträdande rektor Lärarhögskolan Kristina Hansson, vetenskaplig ledare Piteå kommun

Samordningsgruppen träffas ca fyra gånger per termin.

Utformning av försöksverksamheten vid Karlstads universitet

Övergripande utgångspunkter

Syftet med försöksverksamheten är att utveckla och pröva olika modeller för långsiktig samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktikhära forskning. Försöksverksamheten ska bidra till en stärkt vetenskaplig grund i lärar- och förskollärarutbildningarna och i skolväsendet. I enlighet med regeringens beslut är avsikten att utveckla och förbättra undervisningen i skolväsendet för att öka elever och förskolans måluppfyllelse. I utformandet av försöksverksamheten vid Karlstads universitet utgår vi från en övergripande vision om hur samverkan mellan universitet och skolväsendet ser ut i vår region i mitten av 2020-talet. Med utgångspunkt i den visionen definierar vi därefter tre övergripande målsättningar och till dessa målsättningar ett antal frågor och utmaningar som behöver hanteras och bearbetas i den fortsatta arbetsprocessen. I det följande beskrivs också hur verksamheten styrs internt vid Karlstads universitet samt hur vi planerar för samverkan med övriga lärosäten. Därefter definieras mer specifikt aktiviteter inom försöksverksamhetens olika faser.

Vision 2025

Den vision för framtiden, som försöksverksamheten om praktikhära forskning vid Karlstads universitet avser lägga grund för, är att det år 2025 har etablerats en hållbar infrastruktur för samverkan mellan skolhuvudmän och universitet avseende såväl praktikhära forskning som skolutveckling och lärarutbildning. Infrastrukturen har vuxit fram som ett resultat av de modeller för samverkan som utvecklades, prövades och utvärderades under försöksverksamheten.

Samverkansmodellerna har forskningsbaserad undervisnings- och verksamhetsutveckling som huvudfokus. Detta praktikhära perspektiv innebär att banden mellan universitet och förskola/skola är starka och ömsesidiga. Det innebär också att samarbetet präglas av ett symmetriskt förhållande mellan akademi och skola, där en ömsesidig respekt råder för parternas respektive kompetenser, resurser och villkor. Lärarutbildningen utgör en av flera viktiga länkar mellan de två verksamheterna. Genom arbetet i samverkansmodeller har också den praktikhära forskningens relevans i ett skolförbättringssammanhang garanterats. De

utvecklade samverkansmodellerna samspelar med organisatorisk utveckling på förskole- och skolnivå.

För de aktörer som deltar i samarbetet innebär detta ett ömsesidigt lärande, som bidrar till kontinuerlig professionell utveckling för lärare och förskollärare, en stärkt vetenskaplig grund för den pedagogiska ledningen av skola och förskola samt en utvecklad kunskap hos forskare och lärarutbildare om hur praktikrelevanta frågor kan förstås och beforskas. Samarbetet innebär också att lärar- och förskollärarstudenter får möjlighet att erfa och delta i forskningsbaserad verksamhetsutveckling.

Att pröva modeller och bygga infrastruktur

Under åren 2017–2021 bedrivs försöksverksamhet med att utveckla och pröva olika modeller för långsiktig samverkan. Begreppet modeller kan förstås på åtminstone två nivåer. Dels avser det modeller för samverkan på organisationsnivå, vilket exempelvis innefattar avtal, avsiktsförklaringar eller gemensamt definierade mål mellan universitet och skolhuvudmän. Dels avser det konkreta arbetsformer som möjliggör för lärare och förskollärare att tillsammans med forskare bedriva systematisk undersökning och utveckling av den egna praktiken. För att sådana modeller för samverkan ska fungera och bli långsiktigt hållbara behöver de stöttas av en successivt utvecklad infrastruktur, det vill säga av ekonomiska och personella resurser liksom av riktade uppdrag och samverkansforum. Denna infrastruktur bör ha följande kvaliteter:

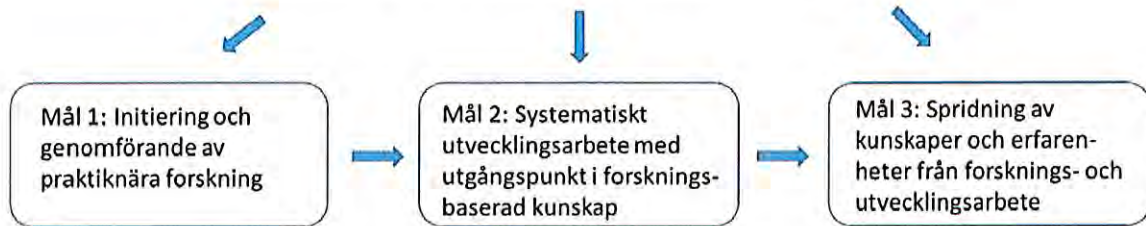
- Infrastrukturen förmår stödja såväl praktknära forskning som forskningsbaserad undervisnings- och verksamhetsutveckling, med relevans för att utveckla undervisningen i skolan och förbättra elevers och förskolans måluppfyllelse.
- Infrastrukturen säkerställer tid och resurser för samarbetet inom ramen för såväl lärares och förskollärares som forskares, lärarutbildares och lärarstudenters dagliga verksamheter.
- Infrastrukturen utgår från en tydlig ansvars- och rollfördelning mellan de samverkande parterna.
- Infrastrukturen är hållbar med avseende på personal och finansiering.

Övergripande målsättningar

Med utgångspunkt i ovanstående har tre övergripande målsättningar formulerats. Dessa målsättningar definierar försöksverksamhetens inriktning och pekar samtidigt mot hur modeller för samverkan om forsknings- och utvecklingsarbete i skola och förskola kan initieras, implementeras och institutionaliseras. De tre målen avser olika aspekter av försöksverksamheten och ska inte förstås hierarkiskt. I anslutning till vart och ett av dem formuleras också ett antal frågor eller utmaningar, som dels definierar ställningstaganden som behöver göras i olika faser av arbetet, dels handlar om hur befintliga och i framtiden önskvärda resurser kan nyttjas för att stötta verksamheten.

Projektplan för försöksverksamhet med praktiktäna forskning
Karlstads universitet

Syfte: att utveckla modeller för långsiktig samverkan om praktiktäna forskning för att därigenom förbättra undervisningen i skolväsendet och öka elever och förskolans måluppfyllelse.



Figur 1. Övergripande målsättningar för ULF-verksamheten vid Karlstads universitet.

Mål 1. Modeller för att bedriva samverkan om praktiktäna forskning utvecklas och prövas. Försöksverksamheten hämtar inspiration från hälso- och sjukvårdens ALF-verksamhet. En central utgångspunkt i ALF-verksamheten är att etablera praktiktäna forskningsmiljöer som kontinuerligt bidrar både till verksamhetsutveckling och till läkarutbildning av hög kvalitet. För ULF-verksamheten innebär detta på motsvarande vis ett etablerande av praktiktäna forskning som stöttar skolans och förskolans utveckling och bidrar till miljöer där lärar- och förskollärarstudenter kan få praktik av hög kvalitet. Ett mål är därför att utveckla modeller för hur praktiktäna forskning ska initieras och genomföras. Detta ställer försöksverksamheten inför ett antal frågor eller utmaningar som behöver bearbetas och lösas.

- Vilka forum/arbetsformer behöver utvecklas för att forskare tillsammans med lärare och förskollärare ska kunna formulera vetenskapligt relevanta och forskningsbara problemställningar i syfte att utveckla verksamheten i förskolan/undervisning i skolan?
- Hur kan lärares och förskollärares beprövade erfarenhet och forskares systematiska och metodiska kompetens mötas och nyttjas som jämbördiga resurser i cykliska utvecklingsprocesser?
- Hur ska uppdrag till forskarutbildade lärare utformas för att dessa ska kunna ta lokalt ansvar för genomförande av praktiktäna forsknings- och utvecklingsarbete tillsammans med lärare och förskollärare och med stöd från forskargrupper vid universitetet?
- Hur ska forskningsprioriteringar göras för att den sortens samverkan som försöksverksamheten initierar i förlängningen ska kunna bidra till utvecklad kvalitet på undervisningen i skolan och till ökad måluppfyllelse i förskolan?

Mål 2: Lärare och förskollärare får, genom deltagande i praktiktäna forskningsprojekt och med utgångspunkt i forskningsbaserad kunskap, möjlighet att på ett systematiskt sätt utveckla sina professionella kunskaper och därigenom lägga grund för verksamhetsutveckling i skola och förskola.

ALF-avtalet reglerar inom sitt område överföring av forskningsresultat till praktisk vård och till fortlöpande utprovning och utvärdering av forskningsbaserade metoder. På det viset samverkar parterna för att etablera en forskningsbaserad praktik av hög kvalitet. På motsvarande vis bör lärare och förskollärare inom ramen för ULF-verksamheten ges möjlighet att i sin dagliga verksamhet både delta i praktiktäna forskningsprojekt och

systematiskt använda och utvärdera forskningsbaserad kunskap mot lokala behov och villkor. Samverkansmodellerna bör således inkludera utrymme för lärare och förskollärare att tillgodogöra sig forskning, omsätta den i praktiken och tillsammans med forskare utvärdera dess användbarhet. Detta ställer försöksverksamheten inför ett antal frågor eller utmaningar som behöver bearbetas och lösas.

- Hur bör kontaktytorna mellan å ena sidan skolor och förskolor och å andra sidan forskningsmiljöer vid universitetet utformas för att möjliggöra ett samarbete kring systematiskt utvecklingsarbete på forskningsbaserad grund?
- Hur bör skolans och förskolans arbete och organisation utformas för att på bästa sätt underlätta ett systematiskt utvecklingsarbete, som innebär att forskningsbaserad kunskap implementeras och utprövas som en del av den dagliga skol- och förskoleverksamheten?
- Hur kan skolledningens roll och arbetssätt stöttas och utvecklas på ett sätt som främjar forskningsbaserad undervisnings- och verksamhetsutveckling på den egna skol- eller förskoleenheten?
- Hur kan skolledares, lärares och förskollärares kompetenser för att bedriva systematiskt utvecklingsarbete tillvaratas inom ramen för lärarutbildningen?
- Hur kan lärares och förskollärares arbete med att omsätta och utvärdera forskningsbaserad kunskap tillvaratas för att generera nya forskningsfrågor och initiera nya forskningsprojekt?
- Hur kan lärare och lärarstudenter ges möjlighet att medverka i lokalt förankrat forsknings- och utvecklingsarbete där undervisningskvalitet och verksamhetsutveckling står i fokus?

Mål 3. Modeller för spridning av forskningsbaserad kunskap och av resultat från systematisk tillämpning och utprövning i verksamhet samordnas och utvecklas.

ALF-avtalet bygger på premisen att ett optimalt utnyttjande av resurserna för klinisk forskning, utbildning och utvecklingsarbete innebär att endast delar av hälso- och sjukvården kan utgöra så kallad universitetssjukvård. Samtidigt medför detta ett ansvar för att forskningsresultat sprids och görs tillgängliga på ett sätt som stödjer utveckling av övriga delar av hälso- och sjukvården. På liknande sätt måste ULF-verksamheten, med hänsyn till de begränsade resurserna, koncentreras till ett mindre antal projekt och ett mindre antal medverkande enheter. Detta innebär dock att det behöver utvecklas former för spridning av den kunskap som produceras och att det behöver skapas möjligheter för andra enheter och huvudmän att tillgodogöra sig och implementera forskningsresultaten. Detta ställer försöksverksamheten inför ett antal frågor eller utmaningar som behöver bearbetas och lösas.

- Hur kan skolhuvudmännens organisation och universitetens uppdragsbeskrivningar och finansieringssystem användas för att främja spridningen av resultat från praktknära forskning i skolan och förskolan?
- Hur kan samverkansstrukturen inom Regionalt Utvecklingscentrum (RUC) nyttjas för att sprida kunskaper och erfarenheter från forsknings- och utvecklingsarbetet inom ramen för ULF?

*Projektplan för försöksverksamhet med praktikinära forskning
Karlstads universitet*

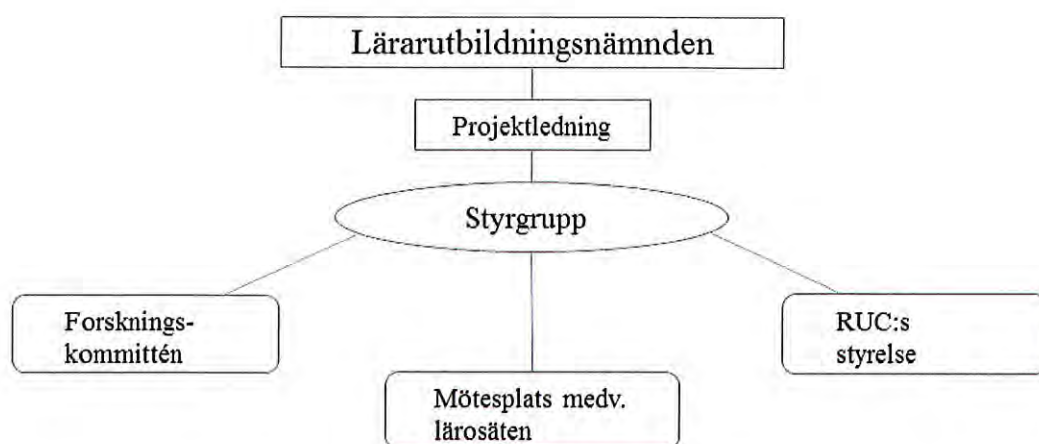
- Hur kan ämnesnätverk för lärare och nätverk för förskollärare nyttjas och utvecklas för att tillsammans med forskningsmiljöerna vid universitetet sprida kunskaper och göra fler enheter och huvudmän delaktiga i arbetet?
- Hur kan befintliga webbplattformer såsom Pedagog Värmland användas för att sprida kunskaper från försöksverksamheten och vilka ytterligare webbplattformer skulle behöva utvecklas?
- Hur ska resultat från försöksverksamheten återföras och problematiseras inom ramen för lärar- och förskollärarytbildningarna liksom inom ramen för rektorsutbildningen och speciallärarutbildningen?

Styrning av försöksverksamheten

Ovanstående beskrivning av nationella riktlinjer och lokalt utformade målsättningar ska ligga till grund för det operativa genomförandet av försöksverksamheten. Uppdraget från regeringen om genomförande av försöksverksamheten har getts till Karlstads universitet, men en övergripande princip är att projektet ska planeras och genomföras tillsammans med universitetets samarbetspartners bland skolhuvudmännen. I det följande beskrivs ledningsstruktur och styrningsformer för verksamheten.

Huvudansvaret för försöksverksamheten med praktikinära forskning vid Karlstads universitet åvilar lärarutbildningsnämnden, som fattar övergripande beslut om verksamhetens inriktning liksom beslut i frågor som rör fleråriga forskningssatsningar, ekonomiska beslut över 250 000 kr samt beslut om fördelning av medel mellan lärosäten. I övrigt sköts den operativa ledningen av en projektledare, som ska vara minst docentkompetent, i samråd med lärarutbildningsnämndens dekan och RUC:s vetenskapliga ledare. Till projektledaren knyts en styrgrupp som ansvarar för långsiktig planering och utveckling av försöksverksamheten med avseende på aktiviteter, tjänster, infrastrukturer och samverkansformer. I styrgruppen ingår, förutom projektledaren, lärarutbildningsnämndens dekan och RUC:s vetenskapliga ledare, även en forskarrepresentant (minst docentkompetent), en representant för regionens skolhuvudmän, en representant för lärare och förskollärare i regionen samt en representant för samverkande lärosäten. Ledamöterna i styrgruppen fastställs av lärarutbildningsnämnden för hela projektperioden 2018–2021. Forskarrepresentant utses efter förslag från lärarutbildningsnämndens forskningskommitté. Representant för skolhuvudmän liksom representant för lärare/förskollärare föreslås av RUC:s styrelse. Representant för samverkande lärosäten föreslås gemensamt av Högskolan i Halmstad, Högskolan Väst och Linköpings universitet.

Lärarutbildningsnämndens forskningskommitté och RUC:s styrelse ska ses som viktiga referensgrupper för samtal och samråd om försöksverksamhetens utveckling. Projektledningen ska vidare lämna fortlöpande information till lärarutbildningsnämnden om försöksverksamhetens genomförande och nämnden ska ges möjlighet att lämna kommentarer och rekommendationer. Samverkan med övriga medverkande lärosäten sker genom en s k Mötesplats där lärosäten knutna till Karlstad-noden samlas för utbyte av erfarenheter och samråd.

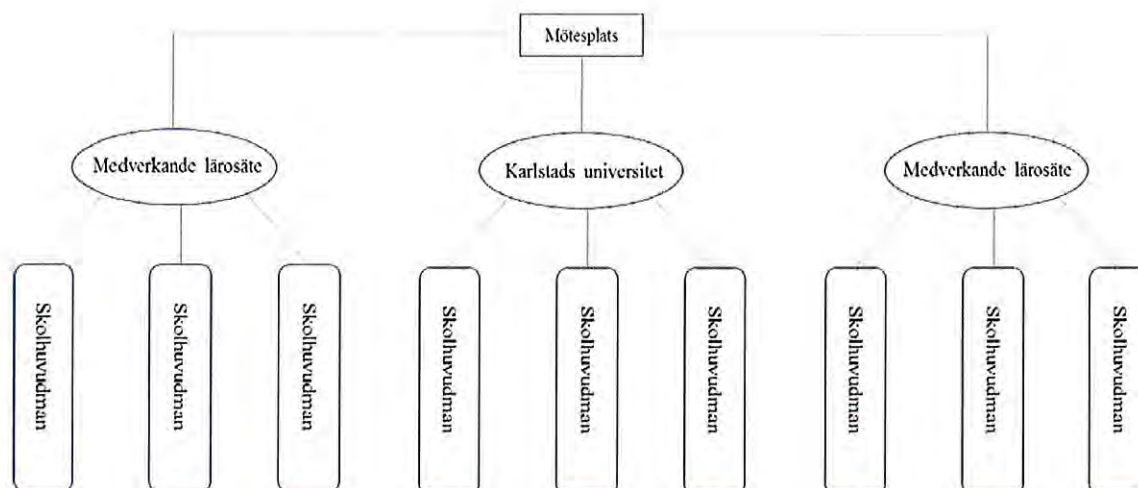


Figur 2. Ledningsstruktur för ULF-verksamheten vid Karlstads universitet.

Samarbete med andra lärosäten

Enligt regeringens beslut ska de fyra ansvariga universitetet ”bjuda in andra universitet och högskolor som är intresserade av och vill delta i försöksverksamheten. Varje universitet och högskola ska knytas till ett av de fyra ansvariga universitetet. Det är önskvärt att uppnå en geografisk spridning bland de deltagande universitetet och högskolorna och att universitet och högskolor med skilda utbildningsutbud och erfarenheter av regional samverkan involveras i försöksverksamheten”.

Representanter för samordningsgruppen har under 2017 presenterat det pågående planeringsarbetet dels vid läroarutbildningskonventet, dels vid Sveriges universitets- och högskoleförbunds konferens om läroarutbildning. Den 10 oktober gick en inbjudan till att medverka i försöksverksamheten ut till alla lärosäten i landet med examenstillstånd för läroarutbildning (se bilaga 3). Samtliga lärosäten anmälde intresse för att medverka och har knutits till en av de fyra noderna. Karlstads universitet kommer enligt den liggande planen att samverka med Högskolan i Halmstad, Högskolan Väst samt Linköpings universitet. Det betyder att ett samarbete sker på lärosätetsnivå. De samverkande lärosätena förbinder sig att ta aktiv del i försöksverksamheten och arbeta mot de gemensamma överordnade målen och i enlighet med de gemensamma överordnade principerna (se s. 6 ovan). Med aktivt deltagande avses dels att lärosätet knyter till sig egna samverkansparter i form av skolhuvudmän, dels att lärosätet självt bidrar med substantiell medfinansiering. Viss frihet bör lämnas för samverkande lärosäten att själva pröva andra samverkansformer med sina respektive skolhuvudmän än de som prövas vid Karlstads universitet. Däremot ska verksamhet planeras så att den bidrar konstruktivt till de övergripande intentionerna i den del av försöksverksamheten som Karlstads universitet ansvarar för. Varje medverkande lärosäte knyter egna skolhuvudmän till sig (se Figur 3) och deltar med representanter vid en återkommande mötesplats mellan samverkande lärosäten för att utbyta erfarenheter och planera projektets olika faser. Karlstads universitet kommer att tilldelas utökade medel från regeringen baserat på antalet övriga lärosäten man samverkar med. Hur dessa extramedel ska fördelas mellan samverkande lärosäten beslutas av LUN efter förslag från styrgruppen.



Figur 3. Samverkansstruktur mellan lärosäten och skolhuvudmän inom noden Karlstads universitet.

Aktiviteter inom försöksverksamheten

I regeringens beslut om försöksverksamheten ges exempel på några av de komponenter som kan ingå i modeller för långsiktig samverkan mellan skolhuvudmän och universitet. Här nämns bland annat "avtal för kombinationsanställningar, former för lärares och förskollärares deltagande, handledning, kurser, arrangemang för datainsamling, verksamhetsförlagd utbildning och examensarbete." (s. 3) I planeringen och utformningen av olika aktiviteter är det först och främst viktigt att identifiera grundläggande faser i genomförandet av försöksverksamheten och därefter relatera specifika aktiviteter till de olika faserna. Sådana faser kan exempelvis benämnas *inventeringsfas*, *identifieringsfas*, *utvecklings- och implementeringsfas* och *uppföljningsfas*. Med inventeringsfas åsyftas att det i ett inledningsskede av projektets genomförande bör läggas fokus på inventering av möjliga resurser, samarbetsparter, samverkansformer och problemställningar som ska bearbetas/hanteras. Identifieringsfas hänvisar till den fas som gradvis avlöser inventeringsfasen, där problemställningar som ska bli föremål för praktknära forsknings- och utvecklingsarbete identifieras och formuleras i samarbete mellan praktiker och forskare. I utvecklings- och implementeringsfasen bearbetas problemställningar, forsknings- och utvecklingsarbete bedrivs. Samverkansmodeller prövas och utvärderas. I uppföljningsfasen utvärderas de genomförda insatserna. De olika samarbetsparterna ska då, med hänsyn till de olika behoven som finns i deras respektive verksamheter, formulera möjligheter och begränsningar, fördelar och nackdelar, med det genomförda samarbetet.

Gränserna mellan dessa faser är på intet sätt skarpa utan avlöser gradvis varandra. En del av identifieringsfasen kommer således både tidsmässigt och innehållsligt överlappa en del av utvecklings- och implementeringsfasen, som i sin tur överlappar en del av, kanske hela, uppföljningsfasen. Detta är dels en konsekvens av projektets dimensioner och mångfald, dels något som har ett egenvärde eftersom forsknings- och utvecklingsarbete som regel framskrider just i successivt överlappande faser.

Aktiviteter i inventeringsfasen

Försöksverksamhetens inventeringsfas utgörs av själva uppstarten från och med våren 2017 tills dess att lärarutbildningsnämnden fattar beslut om projektplan och styrningsformer samt undertecknar samverkansavtal eller motsvarande avsiktsförklaringar med intresserade skolhuvudmän. De aktiviteter som försiggår under inventeringsfasen handlar dels om förankringsarbete, spridning av information om projektets intentioner och långsiktig planering av verksamheten, dels om initiering av ett antal mindre pilotprojekt. De senare utgör en fördjupning av redan pågående praktikinära forskningsprojekt, som bygger på befintliga samarbeten med ett flertal olika skolhuvudmän och som bedrivs i former liknande dem som det planeras för i försöksverksamheten. Pilotprojekten har beviljats finansiering efter förslag från de vid universitetet lärarutbildningsanknutna centrumbildningarna² i syfte att pröva hur ett utökat samarbete kan se ut dels på en övergripande nivå mellan universitet och skolhuvudmän, dels på konkret projektnivå mellan forskare och förskollärare/lärare. Även om dessa pilotprojekt inte har planerats tillsammans med praktiker, vilket skiljer dem från kommande planerade forskningsaktiviteter i försöksverksamheten, bedrivs de i samverkan med praktiker och förväntas bidra med viktiga och aktuella erfarenheter om hur just den typen av samarbeten kan byggas upp, vilka hinder och möjligheter som bör förutses samt hur framgångsfaktorer kan identifieras.

Aktiviteter i identifieringsfasen

Inventeringsfasen övergår i en identifieringsfas. Denna omfattar det arbete som görs för att tillsammans med skolhuvudmän identifiera relevanta behov av ny kunskap liksom av nya modeller för samverkan (inklusive den infrastruktur som krävs). En del i identifieringsarbetet utgörs av de ovan nämnda pilotprojekten. En annan del utgörs av en serie workshopar ägnade att samla och formulera efterfrågade och möjliga områden för forsknings- och utvecklingsarbete. Sådana workshopar ska genomföras med representanter för huvudmän, skolledning, lärare och förskollärare, men även med forskargrupper, lärarutbildare och studenter. En tredje relevant aktivitet inom ramen för identifieringsarbetet består i att kartlägga befintlig praktikinära forskning vid universitetet (och ev. vid samverkande lärosäten) för att på så vis få en samlad bild av potentiella forskningsresurser och -kompetenser. En fjärde aktivitet utgörs av så kallade Forum för probleminventering och erfarenhetsutbyte (F-PIE) och dialogseminarier. Dessa utgör exempel på arenor där lärare och förskollärare och/eller skolledare kan möta och resonera med forskare om möjliga forsknings- och utvecklingsprojekt, formulera frågeställningar, identifiera resurser för datainsamling och utvecklingsarbete, planera former för analys och utvärdering. Här kan också erfarenheter utbytas, kunskaper och resultat från forskningsprojekt respektive utvecklingsprojekt spridas och diskuteras. Sådana F-PIE:s och dialogseminarier kan, och bör, initieras på många områden för att tillgodose behov/intressen i relation till en rad olika skolämnen och skolformer och kan fungera som viktiga noder för ett långsiktigt kollaborativt utvecklingsarbete.

² Lärarutbildningsnämnden vid Karlstads universitet finansierar fyra forskningscentra: Centrum för samhällsvetenskapliga ämnens didaktik (CSD); Centrum för språk- och litteraturredaktik (CSL); Science, mathematics and engineering education research (SMEER); och Utbildningsvetenskapliga studier av barn och barndom (UBB).

Projektplan för försöksverksamhet med praktiktära forskning Karlstads universitet

Aktiviteter i utvecklings- och implementeringsfasen

Eftersom försöksverksamheten syftar till att pröva och utvärdera modeller för samverkan mellan akademi och skola utgör både forum och dialogseminarier exempel på aktiviteter som ingår både i identifieringsfasen och i utvecklings- och implementeringsfasen. De är tänkta att kunna fungera som de mötesplatser där lärare och forskare i mindre men operativa konstellationer sätter sig ned vid samma bord för att diskutera gemensamma behov och problemställningar.

Den huvudsakliga aktiviteten inom utvecklings- och implementeringsfasen utgörs dock av forsknings- och utvecklingsprojekt, det vill säga genomförande av praktiktära forskning och implementering av planerade samverkansmodeller. Sådana FoU-projekt kan bedrivas i olika former men ska utgå från ett samråd om innehåll och forskningsfrågor mellan å ena sidan forskare och å andra sidan lärare/förskollärare, skola/förskola eller skolhuvudman. Prioritet bör ges åt sådana områden som i identifieringsfasen lyfts fram som centrala för parterna. En huvudsaklig form för genomförande av forskningsaktiviteter utgörs av ett mindre antal fleråriga projekt, som drivs av en forskargrupp tillsammans med deltagande skolor/förskolor. En annan form kan bestå av särskilda ULF-uppdrag, eller kombinationsanställningar. Det innebär att forskarutbildade lärare ges särskilda uppdrag att bedriva forskning i skolan eller förskolan tillsammans med lärare och förskollärare och i samråd med forskningsmiljöer vid universitetet. Sådana ULF-forskare ska kunna utgöra bryggor mellan skolan/förskolan och akademien. En tredje möjlig form utgörs av forsknings- och utvecklingssamarbeten i mindre skala, vilka kan stöttas med så kallade seed money. Avsikten med dessa medel är att ge prematura eller mindre forskningssamarbeten möjlighet att starta och utvecklas. På det viset kan man både skapa bredd inom försöksverksamheten ifråga om metoder och innehåll och bidra till att fler nya samarbeten på sikt växer fram mellan lärare/förskollärare och forskare i regionen.

Ytterligare aktiviteter som bör kunna initieras under utvecklings- och implementeringsfasen är en utvecklad modell för lärarstudenters examensarbeten liksom tydligare forskningsförankring av VFU. Sådana satsningar bör om möjligt integreras i ovanstående projekt.

Det bör förtydligas att de FoU-aktiviteter som beskrivs här ska ha bäring på samtliga tre övergripande målsättningar (se s. 8–11). Det handlar alltså inte enbart om produktion av forskning utan även om systematisk implementering av nya kunskaper i verksamheten och om modeller för resultat- och kunskapsspridning. Det senare bör naturligtvis samordnas genom olika mötesplatser (både fysiska och virtuella), men ska också ses som en del av åtagandet inom respektive forskningsprojekt.

Aktiviteter i uppföljningsfasen

För uppföljning och utvärdering av det genomförda arbetet under försöksverksamheten bör tid och personella resurser avsättas och specifika aktiviteter planeras under andra halvan av 2021. Exakt hur detta arbete ska genomföras kan ännu inte helt avgöras. En viktig poäng är dock att uppföljningen noggrant identifierar försöksverksamhetens värde, eller utbyte, för samtliga inblandande parter i förhållande till omfattningen och kvaliteten på deras respektive insatser. En del av uppföljningsarbetet som planeras redan nu och som kommer att löpa genom hela projektiden är att en eller ett par forskare ges ett särskilt uppdrag att bedriva metaforskning om hela försöksverksamheten vid Karlstads universitet. Detta delprojekt, som parallellt med

Projektplan för försöksverksamhet med praktisk forskning Karlstads universitet

att fungera som en lokal utvärdering även bör generera forskningspublikationer, ska ägnas åt frågeställningar såsom: Vilka samverkansformer/-modeller har skapats/nyttjats i projektet? Hur har dessa former/modeller för samverkan fungerat? Vilka frågeställningar har bearbetats i de olika projekten? Vilka slags projekt verkar ha haft större respektive mindre relevans och betydelse för praktiken, och varför?

Tidsplan

Nedan redovisas försöksverksamhetens tidsplan avseende olika delar/aktiviteter i verksamheten under 2018 (se Tabell 1). En tidsplan för återstoden av försöksperioden kommer att utarbetas av styrgruppen under vårterminen 2018.

Tabell 1. Tidsplan 2018.

Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Projektplanering och beslut			Avtal								
Behovsinventering/kartläggning											
Kommunikation och förankring											
				Urval fleråriga projekt							
				Pilotprojekt (genomförande och återkoppling)							
Delrapport.			Delrapport.						Slutrapport.		

Under den första delen av 2018 kommer ett antal inriktningsbeslut liksom beslut om projektplanering och former för styrning att behöva fattas, framför allt av lärarutbildningsnämnden. Under början av året planeras också en mer explicit behovsinventering tillsammans med skolhuvudmännen liksom en kartläggning av befintlig praktisk forskning vid universitetet. Under vårterminen bör formella avtal om samarbete eller avsiktsförklaringar mellan universitet och skolhuvudmän komma på plats. En annan del av identifieringsarbetet handlar om att fånga upp erfarenheter från de uppstartade pilotprojekten, inte minst genom att ta del av vad de medverkande lärarna upplever att samarbetet betyder för dem.

Former för forskningsfinansiering

Urval av de fleråriga forskningssatsningarna som bedrivs i projektform bör ske under sen vår eller under sommaren. Formerna för sådant urval kan göras på olika sätt. I syfte att skapa både transparens och rättvisa möjligheter till deltagande bland intresserade forskare vore utlysning med sakkunniggranskning baserad på generella villkor och bedömningskriterier en rimlig metod för urval. Bland kriterierna skulle krav på samverkan och problemställningens relevans för praktiken kunna betonas. De övriga lärosätena i försöksverksamheten har vid samordningsgruppens möten under hösten uttryckt ambition att jobba efter en sådan modell. Det finns emellertid en risk att med ett sådant förfarande skapa alltför stor överbyggnad i ett, till den samlade ekonomin sett, relativt begränsat projekt. En alternativ väg kunde därför vara

att på förhand definiera prioriterade områden och formulera mer riktade beställningar till befintliga forskningsmiljöer/-grupper, varpå dessa miljöer/grupper uppmanas inkomma med forskningsplaner som visar hur man avser genomföra de olika projekten. Sådana riktade satsningar skulle också kunna fånga upp eller utgå från den behovsinventering som genomförs tillsammans med huvudmännen. På liknande sätt kunde urvalet av miljöer/grupper till vilka beställningarna riktades baseras på den kartläggning av befintlig praktiktära forskning som genomförs under våren. Det senare alternativet kan ses som rimligt och fördelaktigt mot bakgrund av det begränsade ekonomiska utrymme och de tidsramar som försöksverksamheten förfogar över. Dessutom kan det ses som förenligt med försöksverksamhetens övergripande syfte att de olika noderna i landet prövar olika modeller för finansiering av praktiktära forskning och att Karlstads universitet därför prövar den senare modellen. Denna modell medför givetvis en risk att vitala forskningsresurser/-kompetenser förbises och att försöksverksamheten kan komma att betraktas som toppstyrd och inte ge likvärdiga möjligheter för alla forskare som skulle vilja eller kunna delta. Det blir därför angeläget att dels sörja för god transparens ifråga om vilka principer forskningsfinansieringen bygger på, dels tydligt relatera beslut om finansiering till resultaten från behovsinventering och kartläggning.

Vid Karlstads universitet prövas därför en modell med riktade beställningar till befintliga forskningsmiljöer/-grupper istället för en modell med öppna utlysningar och ansökningsförfaranden. Detta gäller alltså finansiering av fleråriga forsknings- och utvecklingsprojekt. När det gäller mindre satsningar (seed money) bör dessa dock kunna göras sökbara även för andra forskare.

Försöksverksamheten vid Karlstads universitet finansieras enligt plan av Utbildningsdepartementet med 3,75 Mkr årligen 2017–2021. Medel för samarbeten med övriga lärosäten tillkommer och planeras i huvudsak för att finansiera den breddning av verksamheten som övriga medverkande lärosäten väntas bidra med i sina respektive regioner.

Med utgångspunkt i de ovan formulerade målsättningarna med försöksverksamheten och de skisserade aktiviteterna för att uppnå dessa mål planeras finansiering för två huvudsakliga områden: *forskningsaktiviteter* och *uppbyggnad av infrastruktur*. När det gäller former för finansiering av forskningsaktiviteter föreslås dessa enligt ovan bestå av:

- 1) ett fåtal större, fleråriga forsknings- och utvecklingsprojekt;
- 2) ett antal ULF-uppdrag/kombinationstjänster för forskarutbildade lärare i skolan; samt
- 3) ett antal mindre/prematura forsknings- och utvecklingsprojekt med sikte på breddning och uppbyggnad av framtida samarbeten.

Medel inom området *forskningsaktiviteter* ska användas för att finansiera forskning. Detta är en viktig markering. Förvisso ska forskningen utformas på ett sätt som gör att den bidrar till verksamhetsutveckling i skola och förskola enligt ovan. Konkreta utvecklingsåtgärder, kompetensutveckling för lärare och tid för lärares deltagande i praktiktära forskningsprojekt bör dock finansieras av skolhuvudman.

Projektplan för försöksverksamhet med praktknära forskning Karlstads universitet

Specifika kriterier för fördelning och mottagande av forskningsmedel bör utvecklas under våren. Ett grundläggande villkor för finansiering av ULF-medel ska dock vara att val av forskningsproblem liksom metoder för datainsamling och genomförande planerats tillsammans av forskare och deltagande lärare/förskollärare, skolledare och/eller skolhuvudmän. Vidare ska forskningsfinansiering baseras på en forskningsplan, som demonstrerar dels att den planerade verksamheten håller hög vetenskaplig kvalitet, dels att de förväntade forskningsresultaten kan bidra till förbättrad undervisning och måluppfyllelse i skolan och/eller förskolan.

Medel inom området *uppbyggnad av infrastruktur* ska användas för att finansiera stadigvarande samverkansytor mellan parterna. Detta innefattar såväl medel för riktade uppdrag att hålla samman och driva försöksverksamheten som medel för att finansiera mötesplatser såsom träffar för gemensam behovsinventering, nätverks- eller forumträffar eller konferenser för erfarenhets- och kunskapsspridning.

Former för medfinansiering

Enligt den modell som planerats gemensamt av Göteborgs universitet, Karlstads universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet ska försöksverksamheten medfinansieras av de samverkande parterna. Det betyder att de riktade ULF-medlen fungerar som stimulansmedel och att såväl lärosäten som skolhuvudmän deltar med substantiell medfinansiering. Vad som avses med ”substantiell medfinansiering” bör inte specificeras i kronor eller procentsatser, men ska förstås som att parterna bidrar med resurser som på ett väsentligt sätt förstärker verksamhetens potential.

För lärosäten innebär det att institutioner eller forskningscentra som deltar i försöksverksamheten också avsätter egna forskningsresurser till aktuella projekt. För skolhuvudmän föreslås medfinansiering ske dels genom medlemskap i RUC (ersättningsnivån föreslås utökas för att inkludera forskningspåbyggnaden), dels genom arbetstid för lärare, förskollärare och skolledare att delta i försöksverksamheten. Utöver detta bör de resurser som skolhuvudmän redan satsar i form av medlemskap i RUC och medel för att lärares/förskollärares deltagande i RUC:s specifika kompetensutvecklingsinsatser betraktas som en del av medfinansieringen.

Budget

Nedan specificeras övergripande budgetplanering för aktiviteter inom försöksverksamheten under 2018 (se Tabell 2). Inför de fleråriga projektfinansieringsbesluten kommer en budget för hela projektperioden att läggas. Observera att nedanstående budgetplanering endast avser de av regeringen avsatt ULF-medlen. Efter 2018 bör en återkommande årlig avstämning göras som inkluderar universitetets och skolhuvudmännens medfinansiering av försöksverksamheten.

*Projektplan för försöksverksamhet med praktikinära forskning
Karlstads universitet*

Tabell 2. Budgetfördelning 2018.

Område	Budget (tkr)
<i>Intäkter</i>	
Överskjutande medel från 2017	327
Anslag	4400
<i>Summa intäkter</i>	<i>4727</i>
<i>Kostnader</i>	
Projektledning	299
Styrgrupp	30
Adm.stöd	55
Komb.anst.	0
Forskningsfinansiering	
Pilotprojekt	1600
Fleråriga forskningsprojekt	1721
Seed money	100
Medverkan övriga lärosäten	650
Övriga tjänster	15
Driftsmedel (resor, sammankomster)	130
OH	127
<i>Summa kostnader</i>	<i>4727</i>
Total	0

Referenser

Högskoleverket (2012). *Utvärdering av forskarskolor för lärare*. Rapport 2012:9 R. Stockholm: Högskoleverket.

Levin, B. m.fl. (red.) (2013). *The impact of research in education: an international perspective*. Chicago: The University of Chicago Press.

Ryve, A., Hemmi, K. & Kornhall, P. (2016). *Skola på vetenskaplig grund*. Stockholm: Natur och Kultur.

SOU 2017:35 Samling för skolan: Nationell strategi för kunskap och likvärdighet. Slutbetänkande av 2015 års skolkommision. Stockholm: Regeringskansliet.

Utbildningsdepartementet (2017). *Kommittédirektiv. Ökad samverkan kring praktikinära forskning förs stärkt vetenskaplig grund i skolväsendet*. Dir 2017:27. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Utbildningsdepartementet (2017). *Uppdrag om försöksverksamhet med praktikinära forskning*. Regeringsbeslut U2015/03573/UH, U2017/01129/UH. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Utbildningsutskottet (2016). *Forskarskolor för lärare och förskollärare – en uppföljning av fyra statliga satsningar*. 2016/17:RFR4. Stockholm: Riksdagens utbildningsutskott.

Vetenskapsrådet (2015). *Forskning och skola i samverkan. Kartläggningar av forskningsresultat med relevans för praktiskt arbete i skolväsendet*. Vetenskapsrådets rapporter. Stockholm: Vetenskapsrådet.

*Projektplan för försöksverksamhet med praktikinära forskning
Karlstads universitet*

Bilagor

Bilaga 1 Regeringsbeslutet

Bilaga 2 Avsiktsförklaring

Bilaga 3 Inbjudan till övriga lärosäten



Ekonomirapport-projekt
 Periodiserade intäkter borttagna. Data uppdaterat den 15 februari 2018

Utfall period: 20170101 - 20171231

Projekt: Grupp (5482-PRAKTIKNÄRA FORSKNING CSD, 5480-PRAKTIKNÄRA SKOLFORSKNING-ULF, 5484-ULFMEDEL -

	Utfall i kr
Inbetalningar	
Externa bidrag	3 750 000
Interna intäkter	0
Inbetalningar Total	3 750 000
Kostnader	
Egen personal	-229 766
Externa tjänster	0
Indirekta kostnader	-51 201
Lokalkostnader	
Resekostnader	-11 396
Övriga kostnader	-2 824
Kostnader Total	-295 187
Summa	3 454 813